

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TARİHİNİN YAPISÖKÜMÜ: İDEALİZM-REALİZM TARTIŞMASI

Şaban ÇALIŞ*
Erdem ÖZLÜK**

ÖZET

Birinci Dünya Savaşı sonrasında özgün bir çalışma alanı olarak doğan Uluslararası İlişkiler disiplininin bir asırlık tarihinde ortaya çıkmış büyük tartışmalardan ilki İdealizm-Realizm tartışmasıdır. “Kurucu Tartışma” olarak da adlandırılan bu tartışma, bir yandan alanın terminolojisinin yerleşmesini sağlamış, öte yandan da disiplinin sınırlarını çizmiştir. Bu tartışma, her ne kadar gerçek bir tartışma olmaktan ziyade akademik bir *fiction* veya *reflex* olarak karşımıza çıksa da; sadece disiplinin geleceğini şekillendirmekle kalmamış hem Uluslararası İlişkiler öğrencilerine hem de politika yapımcılarına köklü bir referans noktası olarak disiplinindeki yerini almıştır. 1919-1950 yılları arasında etkili olan tartışmayı, tartışmanın aktörlerini, tarihini, temel argümanlarını ve iki paradigma arasındaki ayrım noktalarını anlamaksızın disiplinin bugününde etkili olan tartışmaları anlayabilmek ve disiplinin tarihini özümseyebilmek mümkün değildir.

Anahtar Kelimeler: İdealizm, Realizm, Uluslararası İlişkiler, Birinci Büyük Tartışma

ABSTRACT

Idealism-Realism debate is the first one among the great debates in the IR as an academic field emerged after the World War I. Known as the founding debate of the discipline, this debate has not contributed only in setting up the terminology of the field, but also determined its boundaries. Even though some argue that this debate can be depicted as an academic fiction or a reflex rather than a real theoretical debate happened between rival academicians, it has not shaped the discipline's future only. Also, it acted a valuable reference point both for the students of international relations and policymakers. It is, therefore, impossible to conceive the history of the discipline and current debates unless the rift between the two traditional approaches, their basic arguments, roots and actors effective up to the beginning of the 1950s are understood properly and comprehensively.

Keywords: Idealism, Realism, International Relations, First Great Debate

Giriş Yerine: Geleneksel Uluslararası İlişkiler Teorileri

İnsanlığın o güne dek şahitlik ettiği en büyük savaş olan, hem oluşumu ve gelişimi, hem de sonuçlarıyla birçok alanda kırılmalara sebebiyet veren I. Dünya Savaşı, bir disiplin olarak Uluslararası İlişkiler'in kuruluş ve gelişiminde de çok önemli bir rol oynamıştır (Little, 1999:292). Daha doğru bir okuma ile Uluslararası İlişkiler disiplininin, bu savaşın bir ürünü olduğu söylenebilir. (Dunne, 1996:1. Dunn, 1948:145). I. Dünya Savaşı, savaşın devletlerin dış politikalarında başvurabilecekleri rasyonel bir araç olmadığını, kazananlarla kaybedenler arasında çok da bir fark bulunmadığını, yıkımın herkesi etkilediğini; sistemin bazen liderlerin bile kontrol edemeyeceği bir hal alabileceğini, savaşın aslında devlet adamları arasındaki iletişim eksikliğinden kaynaklandığını ve son

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

olarak da demokrasinin yerleşmemesinin savaşı ateşleyen bir unsur olduğu iddialarını açık bir şekilde gündeme getirdi (Hollis&Smith, 1990:18). Bunun bir uzantısı olarak da, insanlar bir daha benzer felaketleri yaşamamak adına bu tür felaketlerin önüne nasıl geçebiliriz sorusu üzerinde yoğunlaşmaya başladılar. Sorunun çözümü için öncelikle uygun bir zeminin ve kullanışlı araçların yaratılması gerekiyordu. İşte bu noktada zaten hali hazırda birikimlerin de etkisi ile otonom bir sosyal disiplin olarak Uluslararası İlişkiler ortaya çıkacaktı..

Uluslararası İlişkiler sosyal bilimlerin diğer disiplinleri ile karşılaştırıldığı zaman genç bir disiplin olmasına rağmen hızla büyümüş ve her geçen gün giderek daha cazip bir çalışma alanı haline gelmiştir. Bu ilgiyi ve büyümeyi birçok etken ile açıklamak da mümkündür. Bilişim, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeleri, pratik gerekçeleri ve konjonktürel etkenleri bir kenara koyarsak, aslında disiplinin bu denli gelişmesinin en temel gerekçelerinden biri disiplin içerisinde yaşanan teorik tartışmalardır (Spegele, 1982:294).¹ Disiplinin ilk yıllarında sadece savaş ve savaşın mirası üzerinde yoğunlaşan ve *taribi* baş ucu kitabı olarak benimseyen bakış açısı, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ilişkilerin gündeminin çeşitlenmesi ile önemini yitirmiş; metodolojik tartışmalarla geçen II. Dünya Savaşı sonrası dönemin ilk yıllarının ardından disiplin, hem paradigma içi hem de paradigmalar arası ciddi tartışmalara beşiklik etmiştir (Banks, 1985:7-27). 1980'lerin sonlarından itibaren Pozitivizm-Postpozitivizm tartışması ile de yeni bir dönem başlamıştır (Lapid, 1989:263. Navon, 2001:611).²

Disiplinin şahitlik ettiği bu tartışmalarından ilki olan İdealizm-Realizm tartışması, sadece disiplinin terminolojisini yerleştirmemiş aynı zamanda disiplinin sınırlarını da çizmiştir. Başka bir ifade ile İdealizm-Realizm tartışması disipline bağımsız bir hüviyet kazandırmıştır. Bu tartışmanın zeminine baktığımız zaman, tartışmayı şekillendiren en önemli unsurun pratikte yaşanan gelişmeler olduğunu görmekteyiz (Thompson, 1982:328). I. Dünya Savaşı'nın başta Avrupa olmak üzere tüm dünya üzerindeki etkileri ile birlikte insanların savaş, dünya politikaları ve sanayileşmenin getirdiklerine dair bakış açısı değişmeye başlamış, Marksistlerin kapitalizme dair endişeleri bir ölçüde haklılık kazanmıştı. Emperyalizm, çözülmenin sinyallerini veren kolonyal hareket, giderek artan milliyetçilik ve savaşın getirdiği ekonomik çöküntü, o dönem üzerinde en çok konuşulan konuları teşkil etmekteydi. Yeni bir uluslararası sistem şekillenmeye başlarken insanlığın en temel kaygısı, yeni sistemin savaşa meyyal unsurlar ile donatılmamasıydı. Bu anlamda iki savaş arası dönem, pratiğin her hali ile teoriyi şekillendirdiği bir dönem oldu. Zira iki savaş arası dönemdeki çalışmaların optimistik bir saik ve moral öğeleri göz önünde

¹ Bu tartışmaların disiplinin gelişimine katkıda bulunduğu ölçüde, aslında “akademiya mensuplarını karşıt kamplara bölmek” gibi bir olumsuz işlev gördüğü tezleri de dile getirilmektedir.

² Disiplindeki tartışmaları numaralandırmak adeta bir gelenek haline gelmiştir. Ancak son dönemlerde ortaya atılan yeni iddialarla numaralandırma ve sınıflandırmaya ilişkin bir kafa karışıklığının da olduğunu belirtmek gerekir. Bu konuda en son yayınlanan bir değerlendirme için bakınız: (Kavalski, 2007:435-454).

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

bulundurarak, uluslararası hukuk ve örgütlenme üzerine yoğunlaşmış olması başka şekilde açıklanamaz (Thompson, 1991:12).

Dolayısıyla da disiplinin ilk yılları, barışın nasıl tesis edileceğini motto olarak benimseyenlerle (bunlara daha sonraları İdealistler denecektir), savaşların nasıl engelleneceğini öncelik olarak görenler (bunlara da Realistler denecektir) arasındaki tartışmalarla geçmiştir. I. Dünya Savaşı'nın bitişinden, uluslararası işbirliği yerine güç politikalarının yeniden ön plana çıkmaya başladığı (Booth, 1991:528) 1930'lu yılların sonuna dek hakim olan havaya ya da paradigmaya İdealizm ismini -paradoksal olsa da- uygun görenler Realistler olacaktır (Thies, 2002:147-148). Kendi varlığını meşrulaştırmak adına bu işi yapan Realistler, sınırı geçip, İdealistlerin kimliklerini de kendi okuyuşlarına göre dizayn etmeye çalışmışlardır (Legro, 1999:6-7). Bundan sonrası Realistler için daha kolay olmuştur: İdealist olarak adlandırdıkları yel değirmenlerine sert eleştirilerde bulunan Realistler, sadece sınırı geçmekle kalmamış hadlerini de aşır İdealizmin aşlında felsefi bir temelini ya da entelektüel bir derinliğin olmadığını da iddia etmişlerdir. İş abartan Realistler, öte yandan kendi köklerini Thucydides'e (Lebow&Kelly, 2001:593. Welch, 2003:301. Balleck&Beer, 1994:38-44. Thies, 2002:147) ve hatta Kautilya'ya kadar uzatmaktan ise hiç çekinmemişlerdir. (Balleck&Beer, 1994:38-44. Spegele, 1987:189).

İdealizmin Tarihini Realistçe Yazmak

Realistlerin iddia ettiği üzere İdealizmin referans noktalarının eksikliği, içinde barındırdığı temel parametrelerinin geçersiz olduğu anlamına gelmeyebileceği gibi, İdealizmin epistemolojik ve ontolojik olarak disiplin içerisinde ifade ettiği anlama da bir hanel getirmes. Sadece Realistlerin kendi yöntemleri kullanılarak İdealizmin kökenlerini insanın ve insanlığın atası Hz. Adem'e kadar götürebilir, referanslara Mezopotamya, Anadolu, Mısır ve Yunan uygarlıklarından uygun olay, olgu ve isimler de elbette eklenebilir. Mesela bibliyografik notlara Stoacıardan başlayabilir (Viotti&Kauppi, 2001:49), Cicero, Hz İsa ve Havarileri, Thomas Aquinas, Saint Agustine'le devam edip Dante, Pierre Dubois, Emeric Crucé, Duc de Sully, William Penn, Abbé de Saint Pierre'i de, İdealist teorisinin XVIII. yüzyıla kadar gelen kısa tarih listesine rahatlıkla ekleyebiliriz (Doughery&Pfaltzgarff, 1981:2). Çok zorlarsak Hobbes'u bile idealist bir okumaya tabi tutabiliriz (Yurdusev, 2006:305-321). Ancak, belki biraz insafli davranıp İdealizm yazını ve felsefi anlamda köken olarak miladını, XVI. yüzyılın sonlarında Hugo Grotius (Lijphart, 1974:51. Forde, 1998:643-644. Williams, 1996:73)³ ile başlatmak; Aydınlanma döneminde de Immanuel Kant ile listeye devam etmek daha "realist" bir idealizm tarihi okuması olacaktır (Franceschet, 2001. Franceschet, 2000. Doyle, 2000. Gaubatz, 1996. Doyle, 1995. Williams, 1993. Cavallar, 2001). Ayrıca federatif erk kuramından bahseden

³ Grotius, en ünlü eseri olan 'De Jure Belli Ac Pacis'de savaşı, hakların korunduğu, suçluların cezalandırıldığı bir olgu olarak ele almaktadır. Savaşı bir noktada *necessary evil* olarak tanımlayan Grotius, savaşların regüle edilmesini savunur. Grotius ayrıca adil savaştan, uluslararası toplum fikrinden ve uluslararası/evrensel hukuktan söz eder.

John Locke’u, insanın doğuştan barış yanlısı olduğunu savunan J. J. Rousseau’yu (Doyle, 1999:39) ve monarşilerin savaşa meyyal olduklarını, barışın ancak demokratik cumhuriyetler eli ile gerçekleştirilebileceğini savunan Voltaire’i de listeye dahil etmek gerecektir.

İdealizmin XX. yüzyıldaki seyrine baktığımızda, karşılıklı bağımlılık olgusunu ve bu olgunun temel siyasal birimler arasındaki ilişkilere olan yatay ve dikey yansımaları ilk defa analitik bir çerçevede ele alan, İngiliz Norman Angell ile karşılaşırız (Wight, 2002:27).⁴ Angell’in I. Dünya Savaşı patlak vermeden önceki söylemleri, (Keohane&Nye, 1998. Waltz, 1993:77) o dönem entelektüel çevrede hatırı sayılır bir yankı yapmıştır (Wilson, 1995:15-23, Bull, 2001:58-59, Panagakou, 2005:1-4, Rich, 2002:118, Osiander, 1998:415).⁵

Teorik alt yapıyı hazırlayan akademik çevrenin yanında, not edilmesi gereken bir diğer katkı da siyaset sahnesinden gelmiştir; Woodrow Wilson. Nasıl daha istikrarlı devletler sistemi-güvenli bir uluslararası ilişkiler yaratabiliriz sorusunu kendine soran (Smith, 1995:62) ve ticaret ve hukuk ile birbirine bağlanmış liberal, demokratik bir dünya hedefleyen Wilson, (Heckscher, 1994:104) böylesi bir dünya için neler yapılması gerektiğine dair 14 ilkesini açıkladı (Kissinger, 1998:206-209). Denizlerde serbestlik, açık diplomasi, ticaret, silahsızlanma, uluslararası bir örgütün tesisi, sömürgeler, (Kegley&Wittkopf, 1996:31), self-determinasyon (Lynch, 2002:424) gibi vurucu noktalara sahip bu 14 noktanın dışında Wilson, insan doğasının iyi olduğuna, liberal demokratik devletlerin bir araya gelerek uluslararası barış ve güvenliği tesis edeceğine ve insanlığın eğitim yolu ile savaşı politikaların bir aracı olmaktan çıkarabileceğine inanıyordu (Gavin, 1997:632). Herkesçe kabul edilecek bir adalet anlayışının yerleşmesi gerektiğini de vurgulayan Wilson (Dallek, 1988:106-109), uluslararası işbirliği, serbest ticaret, demokratik yönetimler ve ulusların eşit bir şekilde temsil edildiği bir uluslararası örgüt (Tindall, 1988:1014) sayesinde daimi barışın tesis edileceğini savunuyordu (Widenor, 1999:680). Bununla birlikte Wilson’un, hem

⁴ Norman Angell, ekonomi ve ekonomi-politik üzerine yaptığı çalışmalarla XX. yüzyılın ilk çeyreğinde, kendinden oldukça sık bahsedilen biri konumuna gelmiştir. Angell’a bu ünü kazandıran çalışması; 1910 yılında yayınladığı “Great Illusion” kitabıdır. Bu çalışmada Angell, artık yavaş yavaş sanayileşmiş dünyadaki, ekonomik bağımlılığı gözler önüne sermek için sürekli olarak günlük ekonomik yaşamdan örnekler veriyor, karşılıklı bağımlılık ve sanayileşme arasında bağlantı kuruyordu. Angell, modern dünyada karşılıklı bağımlılığın arttığını ve bunun savaşı tamamen *dysfunctional* yaptığını ve bu söyleminde, karşılıklı bağımlılığın göstergelerinin de hem liderler tarafından hem de kamuoyu tarafından anlaşılmadığını ifade etti.

⁵ XX. yüzyılın ilk çeyreğindeki İdealizm yazımında, Norman Angell’in dışında başka önemli isimlerde vardı. Örneğin; 1919 yılında ilk kürsü kurulduğu zaman bu kürsünün başkanlığını yapan ve “The League Nations and the Rule of Laws” adıyla da bir kitap yayımlayan ve I. Dünya Savaşı’nın aslında fikirler savaşı olduğunu savunan Alfred Zimmern, 1916 yılında ‘International Government’ isimli bir kitap yayınlayan Leonard Wolf, ayrıca G. Lowes Dickinson (The European Anarchy), Jan Smuts (The League Nations; A Practical Suggestion), ve ayrıca, H. N. Brailford, Arthur Ponsonby, Gilbert Murray, Nicholas Murray Butler, Pitman Potter, David Mitrany, daha çok silahsızlanma üzerine çalışmalar yapan Philip Noel Baker ve sürekli savaşın illegal olduğunu vurgulayan James T. Shotwell’i de listeye ekleyebiliriz. Listeyi uzatabilmek mümkün; Lord Lothian’ı, John Hobson, Arnold Toynbee ve J. M. Keynes’ i de iki savaş arası dönemde İdealizm temsilcileri olarak sayabiliriz.

barışçıl bir dünya düzeni yaratmak projesi dahilindeki fikirleri, hem de başkanlığı döneminde izlediği politikaları, birçok çevre tarafından yoğun eleştiri bombardımanına maruz kalmaktan kurtulamadı (Dallek, 1988:106, Mckillen, 2001:561).

**İdealizm Üzerinden Realizmi Okumak:
Temel Argümanlar ve Ayrım Noktaları**

İdealizm, her şeyden önce, yukarıda da bahsedildiği üzere, bu yaklaşımı benimseyenler tarafından seçilmiş bir tanımlama aracı değildir (Padelford&Lincoln, 1967: 39, Goldberg, 1953:18-45, Doyle, 1992:56-59, Moravcsik, 2000:230, Burchill, 2001:29, Moravcsik, 2001:3). Daha çok, özellikle XX. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra disiplinin hakim paradigması olan Realistlerin isimlendirmesi ile ortaya atılmış bir yaklaşımdır. Siyaset Bilimi, Ekonomi ve Sosyalizm'in doğuşunda olduğu üzere Uluslararası İlişkiler'in doğuşunda da Ütopyanizm'in hakim olduğunu ileri süren ve İdealistlere bu isimi veren Edward H. Carr'dır (Carr, 1946:8). Realizmin XX. yüzyıldaki en güçlü sesi olan Carr'ın bu isim babalığının arkasında yatan asıl amaç, ütopyistler olarak nitelendirdiği bu grubun tezlerini daha doğmadan sakat bırakmaktır (Howe, 1994:277-297, Tortola, 2005:78-81, Goldfischer, 2002:697-717). İdealizm yazımının böylesi bir sıkıntıyla yüz yüze bırakılmasının en önemli nedeni, kendilerine İdealistler diyen herhangi bir grubun olmamasıdır, böyle bir grup olmadığı gibi, İdealizmin kurucu babası olarak nitelendirilebilecek isim sayısı da oldukça sınırlıdır. Yine doğrudan uluslararası ilişkilerle ilgili her türlü yayının da çok fazla olmaması ve İdealizmin temel varsayımları arasında ilk sırada yer alan uluslararası örgütlenmenin/örgütlerin de henüz kurulma aşamasında olması İdealistlerin karşılaştıkları diğer sıkıntılar olarak gösterilebilir (Thies, 2002:145). İdealistlerin bu sıkıntılarla birlikte anılıyor olması ve İdealizmin uluslararası ilişkiler tarihi açısından pek de bir anlam ifade etmeyen neredeyse çeyrek asırdan bile az bir zaman diliminde etkili olması, İdealizmin bu tarihten sonra yok olduğu şeklinde yorumlanamaz. İdealizm, pratikte uzun süre anlam ifade etmemiş olsa da, kendisinden sonra birçok teorinin gelişmesinde/hayata geçmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Çağdaş Pluralizmin kökeninde ve bugünkü eleştirel yaklaşımların temelinde de; İdealist teoriye mutlaka vurgu yapılmıştır. Hatta Konstrüktivist teorinin kurucu babası sayılabilecek Alexander Wendt'e göre, Konstrüktivizm'in temeli Grotiyan İdealizme kadar uzanmaktadır (Wendt, 2001:3).

Geleneksel çağdan daha iyi bir şekilde dizayn edilmiş yeni demokratik dünya düzeni söylemi ve güç politikalarının artık sanayileşmenin en üst seviyeye tırmandığı yeni endüstriyel çağı açıklamaktaki yetersizliği İdealizmin amentüsü konumundaydı. Öte yandan bencil insan doğası, güç, çıkar, güvenlik, rasyonel aktör ve anarşi Realizmin sinekdotlarıydı (Donnelly, 2000:6-7, Rosgwald, 2005:81-87). Kant'tan beri gelen çizgi ile Aydınlanma'dan ışık alan İdealistlerin tersine Realistler Hegel'in mirasına sıkı sıkıya sarılmışlardı (Brooks, 2002:149-152. Jaeger, 2002:497-517. Herz, 1950:159). Baştan ayağa normatif unsurlara bulanmış iken İdealizm, Realizm her hali ile normatif açıdan kusurluydu (Falk,

1983:10). İnsanlığın ortak çıkarlarına vurgu yapan İdealistlerin aksine Realizm, uluslararası sistemdeki farklı politik toplulukların çatışan çıkarlarına işaret ediyordu (Palan&Blair, 1993:385). İşbirliği imkanlarının geliştirilebileceği bir uluslararası sistem özlemini asla yitirmeyen İdealistlerin bu özleminin ütopya olduğunu ve uluslararası sistemin anarşik bir yapısı, uluslararası politikanın ise hükümeti olmayan bir alan olduğunu savlıyordu Realistler (Waltz, 1996:307). İdealizm eylemi açıklarken bireysel bilince ve konuya dair değerlere öncelik verirken, Realizm de bu unsurlar analizde asla göz önünde bulundurulmuyordu (Reynolds, 1992:7).

Özünde alturistik (diğerkamlık) bir dürtüye sahip insanın, esasında iyi olduğuna işaret eden İdealistler (Falk, 1989:20), böyle tanımladıkları bireyin kötü ruhlu olmadığına da inanırlar (Herz, 1981:39). İnsanların günahkarlığı, kendi çıkarlarını maksimize etmek için bireyi pragmatik bir araç olarak kullanan çevresel koşullardan kaynaklanmaktadır. Bireyler çatışmadan çok, karşılıklı yardımlaşma ve işbirliğine açıktırlar (Mix&Hawley, 1998:57-59). Realistler ise insanın, güce (Darwinian anlamda güçlü olan yaşar felsefesini özümsemişlerdir) ve çıkara karşı dayanılmaz bir cazibesi olduğunu ve bunun bir uzantısı olarak doğası itibarıyla ilk günahtan beri kötü ruhlu olduğuna ve alturistik olmaktan çok antagonistik olduğuna inanırlar (Folker, 2002:78. Trachtenberg, 2003:156-157. Haas, 1999:605-635).

İdealistlere göre savaş, tarihsel olarak sürekli başvuru ve devletlerin çıkarlarını maksimize etmek için kullandıkları bir araçtır ve bu araç sanılanın aksine kaçınılmaz ya da önlenemez niteliğe haiz değildir. Savaşların önlenmesi yolunda atılması gereken ilk adım, devletler arasında sürekli başvuru bir yöntem olan gizli diplomasinin önüne geçmektir (Burchill, 2001:5). İdealistlere göre, ulusal araçlar ve sınırlı amaçlar içeren ikili antlaşmalardan ve güvenlik önlemlerinden ziyade, kolektif ve çok taraflı araçlar içeren, daha geniş katılım sağlandığı platformlar tercih edilmelidir. Realistler ise kolektif güvenlik önlemleri ile savaşların önlenemeyeceğini çünkü devletlerin, dış politika davranışlarını belirleyen temel unsurun kolektif hareket etmekten ziyade sıfır toplamlı bir oyun mantığı ile hareket etmek olduğunu vurgularlar (Kegley&Wittkopf, 1993:22-25).

I. Dünya Savaşı'na hatta daha da genişleterek II. Dünya Savaşı'na kadar uzanan ve milat olarak XVII. yüzyılda hayat bulan güç dengesi sistemi (Sofka, 2001:47-148) gibi salt çıkar ve güvenlik mefhumları üzerine kurgulanmış sistemlerin, savaş riskini artırdığı İdealistler tarafından özellikle vurgulanır. Bir metodolojik sıkıntı mı yoksa, pragmatik bir kurgu mu olduğu hala netleşmeyen ama bugün bile uluslararası ilişkilerde rol oynayan aktörlerin daha spesifik anlamda da devletlerin davranışlarını/stratejilerini/tercihlerini derinden etkileyen *çıkarm* yanlış bir şekilde inşa edilmiş olması, çözümlenmesi gereken bir sorun olarak karşımızda durmaktadır (Çalış, 2008:10). İdealistlere göre; böylesi bir sorunu çözmek için, uluslararası politikadaki her türlü davranışın ana motifi olarak rol oynayan ama kendisi bir türlü tanımlanamayan *çıkarm* (Wolfers, 1969:77-178. Robinson, 1969:82-191. Burchill, 2005:31. Morgenthau, 1981:7-53) herkes tarafından kabulünü sağlayacak bir tanımının mutlak surette

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

yapılması gerekmektedir. Yine bu sorunla ilişkilendirilebilecek bir başka gerçeklik de *güvenlik*dir. Devletler arasında çıkan problemlerin temeli olarak görülen bu iki olgunun, açıklanması ve analiz edilmesi gereken çerçeve olarak, İdealistlerin gösterdikleri adres, uluslararası bir yapı içerir, ki bu yapının temel faktörü de uluslararası niteliği olan, herkesçe kanıksanmış, ortak çıkarları ve ortak değerlerinin farkında, kendilerini birbirleriyle ilişkilerinde bir dizi ortak kurala bağlı bir toplum fikridir. Realistlere göre ise çıkar uluslararası politik arenada devletin temel dış politika refleksi ve hatta devletin varlık sebebidir (Walt, 1997:932. Kramer, 2001:15. Rosecrance, 2002:39).

İdealistlere göre, self-determinasyonun yaygın bir şekilde hayata geçirilmesi, çatışmaların çözümü için yeterli bir etken olmasa da gerekli bir etkidir. Çünkü self-determinasyon, demokratik kurumların bir ulus içerisinde yerleşmesinde ve gelişmesinde önemli bir fonksiyon icra eder (Mayall, 1994:85). Kantian anlamda demokratik prensiplerle kendi bağımsızlığına ve yönetme hakkına sahip ulusların yaygınlaşmasıyla birlikte, daha güvenli ve istikrarlı bir uluslararası yapı ortaya çıkacaktır. Realistlere göre 'idealist milliyetçilik' olarak tanımlanabilecek Wilsoniyen self-determinasyon algılaması, liberal/demokratik parametrelerle insancıl/pasifist öğeleri taşıyordu. Ancak, revizyonist, emperyal, yayılımcı ve saldırgan Realist teorinin aşırılıklarını sembolleştiren milliyetçilik (John Herz'e göre bu türde ki milliyetçiliğin adı; "*integral* milliyetçilik" idi) karşısında İdealist milliyetçiliğin şansı yoktu (Herz, 1950:160-161).

İdealistler, iktidarı sınırlandırabilecek, baskı mekanizması vazifesi görecektir kurumlar olmadığı için (Ponton&Gill, 1989:216-217) demokratik bir yönetim anlayışına sahip olmayan ve siyasal katılım yelpazesinin çok dar olduğu rejimlerin, tabiat olarak savaşa daha meyilli olduğunu savunuyorlardı. İdealistlerin demokratik rejim ve barış arasında kurdukları korelasyon, Realist yazımda hiç referans gösterilmemiştir. Devletin anarşik uluslararası ortamda diğerlerine bakış açısını belirleyen temel etken güvenliğini tesis etmek olduğu için, devletin sahip olduğu siyasal formasyonun önemi yoktur (Mowle, 2003:561).

Bu temel ayrım noktalarının dışında İdealistler ile Realistler arasında uluslararası ticaret (Pevehouse, 2004:247-266, Morgenthau, 1993:29, Rourke, 2001:15-20, Snow&Brown, 2000:15-17)⁶ ve ahlak (Morgenthau, Thompson, 1989:117, Lipson, 2000:155-158)⁷ gibi konu başlıklarında da önemli farklar bulunmaktadır. İki yaklaşım arasında farklılıklar sadece argümanlarla sınırlı değildir; bu argümanların hayata geçirileceği araçlar konusunda da bir paralellik yoktur. Zira, uluslararası ilişkileri düzenleyecek, sorunları çözümlenecek bir

⁶ İdealistlere göre eğer ki uluslar arasındaki ticaret artırılırsa, savaş önlenir ve daha da önemlisi savaşa giden yollar otomatik olarak kapanacaktır. Uluslararası ilişkilerdeki konularda bir hiyerarşi olduğunu ve bu hiyerarşinin en üstünde ticaret ve ekonominin İdealistlerin vurguladığı kadar önemli bir yeri olmadığını Realist paradigmanda açıkça görebiliriz.

⁷ Biyolojik, dini ve psikolojik açılardan, insanlığın ahlaki gelişimini beklemenin boşuna olduğu Realist savının aksine, insanlar arasındaki ilişkileri belirleyen evrensel ahlaki ilkelerin varlığına inanan İdealistlere göre, bu yönüyle ahlak sadece insanlar arası bir olgu değildir. İnsanlığın formasyonunda yer aldığı her türlü yapılanmada da bu ilkelerin olması gerektiğini savunurlar.

mekanizmanın tesis edilmesi, I. Dünya Savaşı'nın hemen ardından üzerinde en çok tartışılan konulardan birini teşkil ediyordu. Realistler her ne kadar böylesi bir yapının tesis edilmesine karşı çıkmamakla birlikte, uluslararası örgütlenmenin iyi bir çözüm adresi olduğuna kanaat getirmiyorlardı. Çünkü Realistler, bir kurumsal yapısı olmasa da hipotetik güç dengesinin, uluslararası örgütlerden daha etkili bir mekanizma olduğunu savunuyordu (Harrison, 1994:593-595, Vasquez, 1997. Waltz, 1967:215-231).

İdealistlere göre ise, savaşın önlenmesi ya da önlenemediği durumlarda en azından yinelenmemesi için seçilecek en uygun araç, barışçıl dayanışma ve geniş katılım prensibi esasları ile teşkil edilecek, uluslararası bir yapıdır. Tesis edilecek yapı ile, hem kolektif bir güvenlik sistemi oluşturulacak hem de bu sistem sayesinde savaşlar daha çıkmadan önenebilecektir. Realist yazımda dile getirilen uluslar arasındaki ilişkilerin, Hobbesyen tarzda anarşik olarak adlandırılan çatışmacı ve yarışmacı doğası regüle edilecek ve savaş devletlerin başvurdukları bir araç olmaktan çıkarılacaktır (Eralp, 1996:58-89. Kegley&Wittkopf, 1996:20). Bu gruptaki İdealistlerin savunmuş oldukları felsefe, hayata geçmekte gecikmedi. Resmen 10 Ocak 1920'de Milletler Cemiyeti/Cemiyet-i Akvam kuruldu. Ancak Potter'in ifadesiyle Milletler Cemiyeti gibi bir yapılanma o dönemler için devletin otonom yapısına ve bağımsızlığına halel getirir gibi *paranoid* bir dürtü ile, sadece siyasetçiler tarafından değil, birçok akademisyen tarafından da pek kabule şayan değildi (Potter, 1923:383). Hatta özellikle Marksist akademisyenler, o dönemde Milletler Cemiyeti'ni Batılı güçlerin amaçlarına ulaşmada kullandıkları emperyalist bir araç olarak bile görmüşlerdir.

Savaşın önenebilmesi ve barışın tesis edilebilmesi için bütüncül bir uluslararası hukuk fikrinin yerleştirilmesi gerektiğini vurgulayan İdealistlere göre, legal bir yapının kurulması ile uluslar arasındaki çatışmalar ve sorunlar arabuluculuk rolü ile çözümlenebilecek ve savaş engellenecektir. Her ne kadar uluslararası hukukun savaşların ve çatışmaların çıkmasını engelleyemediğine dair yoğun eleştiriler gelse de, (Farnsworth, 1992:335) tesis edilecek hukukun içerisinde yer alacak yargılama mekanizması ve mekanizmanın oydaşma ile kabulü, çözüme giden yolu hızlandıracaktır. İşte bu temel varsayımlara laboratuvar olarak hizmet edecek iki yapının (1921 yılında Uluslararası Daimi Adalet Divanı'nın kurulması ve 1928 tarihli Briand-Kellog Paktı⁸) hayata geçirilmesi İdealistlerin başarısı olarak görülse de pratikte hiçbir somut sonuç elde edilememiştir (Kohn, 1955:80).

İç ve dış politika keskin hatlarla ayrılmıştır Realizm'de. Realistler, iç ve dış politika ayrımının referans noktası olarak iç politikanın hiyerarşik, dış politikanın

⁸ Briand-Kellog Paktı, savaşı uluslararası politikanın ve uluslararası ilişkilerin meşru bir aracı olarak gören anlayışın son bulduğu bir platform rolünü üstlenmiştir. Ancak, Cemiyet-i Akvam'ın bile gerçekleştirmediği bir şeyi, paktın sonunda imzalanan antlaşma metnine yerleştirmekle bu pakt; savaşı pratikte yasaklayamadı. Paktın imzalanmasının üzerinden çok fazla geçmeden, Japonya Çin'e, İtalya Habeşistan'a saldırdı. İtalya'da Mussolini iktidarı, Almanya'da Hitler'in iktidarı ele geçirmesi, 1930'larda ki Japon faşizmi ve yine Sovyetler'in üçüncü Roma hayali ile dünya, totaliter milliyetçilik fırtınası ile kavruluyordu. Son olarak Almanya ise izlediği militarist/revizyonist politikalar ile II. Dünya Savaşı'na giden yolların kapısını sonuna kadar açtı.

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

ise anarşik olmasını gösterirler (Hobden, 1999:258). Anarşik bir uluslararası ortamda, güvenlik ve jeopolitik kaygılarla (Çalış&Özlük, 2007:175-183) hareket eden devletlerin bağlı olacağı hukukun etkinliğinden bahsedilmek ütopyanın dışında ne ile açıklanabilir (Scott, 2004:71-88).

Uluslar arasındaki ilişkilerin savaş dışındaki araçlarla gerçekleştirilmesi gerektiği savına inanan İdealistlere göre; savaşların çıkmasına giden yoldaki ilk etken, bir yerde algılama sorunu ile ilişkilendirilebilecek, güç olgusudur. Gücün simgesi de, taraflardan birinin sahip olduğu askeri güç olarak görülür ise -ki İdealistlere göre askeri güç Realistlerin abarttıkları düzeyde önemli değildir- (Goldstein, 1999:110) bunun da ana motifi silahlanmadır. Savaşı önleyebilmenin en etkin yolu, savaşın çıkmasında önemli ölçüde rol oynayan silahlanma ve silahlanma yarışının kesilmesidir. Bu savı taşıyan İdealistlerin pratikteki başarısı olarak adlandırılabilir iki gelişme de daha önceki çabaların akıbetini paylaşmıştır.⁹

Sonuç olarak; İdealistler, uluslar arasındaki politikanın realitelerini ele almaktan ziyade uluslararası politikayı (Schmidt, 2002:11) küresel anlamda işbirliği, uluslararası kurumlar, uluslararası hukuk ve yaygın bir şekilde benimsenmiş silahsızlanma antlaşmaları ile yeniden düzenlemenin mümkün olduğuna inanıyorlardı. Ayrıca İdealistler, İdealizmin normatif yapısı ve uluslararası sistemi incelemekten çok şekillendirmeyi amaçlayan preskriptif misyonu (Bostanoğlu, 1999:69) ile bunu gerçekleştirebilmenin mümkün olduğunu vurguluyorlar. Realistler ise güç ve gücün tarihsel anlamda oynadığı rol ve gerçeklikler üzerinde durarak, (Gismondi, 2004:460) politikanın ütopya ve realite olmak üzere iki yönünün olduğunu ve savaşların önlenmesi adına yüzümüzü gerçekliklere çevirmemiz gerektiğini savunuyorlar (Mearsheimer, 2005:142).

İdealizmin temel argümanları ve amaçlarına ulaşmak için seçtiği araçları, İdealizmin etkili olduğu dönemin (1919-1939) konjonktürel şartları göz önünde bulundurulduğunda, çizdikleri tablonun içerisine çok da fazla oturmadi. İki savaş arası dönem, bu tablonun içerisine dahil olamayacak kadar *realistti*. Kaldı ki sadece dönemin gelişmelerinin etkisiyle değil, başta Realistler ve Marksistler (Lenin, 1998:147. Lenin, 1998:155-158. Burham, 2001:103-113. Pastusiak, 1969:285-293. Smith, 1994:142-155)¹⁰ olmak üzere yöneltilen eleştirilerin de etkisiyle İdealizm, gelip geçici bir fenomenden öteye geçemedi. Ancak bu, sadece İdealizmin yetersizliği ile ilintilenebilecek bir durum değildir. Salt çıkar

⁹ İlk olarak 1920'lerdeki Deniz Hukukuna ilişkin gelişmeler ve 1920-1930'daki yeni denizleri kapsayan iki silahsızlanma antlaşması da (1922 yılında Washington ve 1930 Londra, "Deniz Silahlarının Sınırlandırılması Konferansları") hedefledikleri amaçlarını gerçekleştiremediler.

¹⁰ Yaygın kanının aksine İdealistleri ilk eleştirenler Realistler değil, Marksistlerdir. Marksistlere göre, uluslararası ilişkileri etkileyen sınıf çatışması, zengin-fakir ulus ayrımı gibi temel faktörler, İdealistlerin söyledikleri ile uyumsuz ve kendi tezlerinin, ilişkilerin şekillenmesinde daha belirleyici olduğu iddiasını taşırlar. İdealistlerin aksine I. Dünya Savaşı, böylesi bir savaşı engelleyecek bir kurum, savaşa mani olacak hukuksal bir yapılanma olmadığından değil, kapitalistlerin iç çelişkilerinin bir uzantısı olarak patlak vermiştir. Buradan hareketle, kapitalistler kaçınılmaz bir şekilde pazar/hammadde sağlamak için mücadele etmek zorunda oldukları için, demokrasiler özünde -İdealistlerin savının tam tersine- savaşımlı karakterlidir.

mücadelesi olarak tasarlanmış Hobbesyen tarzdaki uluslar arasındaki ilişkiler yumağı bu yetersizliğin başlıca sorumlusuydu (Kegley&Wittkopf, 1996:21-22).

İki savaş arası dönemde, başka her hangi bir döneme oranla daha fazla antlaşma kağıt üzerinde hayat bulurken, pratikte, başlıca siyasal ve ekonomik sorunlarda -paradoksal olarak- daha az oydaşma sağlanabildi (Carr, 1999:43). Özellikle savaştan çıkmış ülkeler (galip tarafta yer almış olsalar bile) yoğun bir ekonomik krizle uğraşmak zorunda kaldılar. Ekonomi derin kriz yaşarken, 1917 ile 1924 arasında liberal demokrasi kurumları Avrupa'nın sadece bir kısmı ile Kuzey Amerika ve Güneydoğu Asya bölgeleri dışında neredeyse tamamen ortadan kalkıyor, Almanya yeniden silahlanıyor, (Zimmern, 1936:513-520) faşizm ile onun uydusu olan otoriter hareketler ve rejimler güç kazanmaya başlıyordu (Hobsbawm, 1999:20). Milliyetçi bilinç, özellikle iki savaş arası dönemde, bir silah edası ile politikalarını ve hatta devletin bizzat kendisini meşrulaştırmak isteyen liderlerce oldukça sistemli bir şekilde kullanılıyordu.

İdealizmin havası çabuk bulanmaya başlamıştı. Büyük bir savaşın ertesinde kurulan Cemiyet-i Akvam, bir başka büyük savaşın çıkmasına mani olamıyor, 1930'ların sonlarına doğru, güç dengesi yine sisteme adını vermeye başlıyordu. Sonuçta II. Dünya Savaşı çok geçmeden patlak verdi, bu savaş ayrıca disiplin içerisindeki İdealist paradigmanın da sonu olarak yorumlandı. Realizmin daimi barışın olamayacağını vurgulamakta ne kadar haklı çıktığı (Loriaux, 1992:402-404. Crawford, 1998:269-270) Realist müritlerin sıklıkla dile getirdiği bir ifadeydi. İlk büyük tartışmanın kazanan hanesine Realistler kendi adlarını yazıyorlar, R. Niebuhr, E. H. Carr, H. Morgenthau, A. Wolfers, N. Spykman, R. Aron ve daha birçokları uluslararası politikanın en çok referans gösterilen isimleri oluyorlardı.

Sonuç Yerine:

İlk Tartışmadan Geriye Kalanlar ve Disiplinin Geleceğine Aktarılanlar

Uluslararası İlişkiler disiplininin miladı olarak görülen ve İdealist David Davies'in kuruculuğunu yaptığı Wilson Chair of International Politics kürsüsü, aslında iki savaş arası dönemin portresini birebir yansıtıyordu. Davies, kürsüyü dünya barışını tesis edebilecek idealist motifler için kurmuştu ama kürsünün başkanlığına daha sonra E. H. Carr getirilince, Carr bu planların gerçek dışı olduğunu göstermeye adayacaktı kendini (Porter, 2002:94). Realizm, tümdengelimci ve nomolojik niteliği, (Fozouni, 1995:485) Thucydides'den Machiavelli ve Hobbes'a, (Bull, 1981:171-739) Carr'dan Morgenthau'ya uzanan çizgisi ile eleştiricileri de dahil olmak üzere disiplinin en dominant paradigması olarak kabul edilir (Burchill, 2001:67. Williams, 2005:1-3, Cozette, 2004:428. Forde, 1992:372). İdealizm ise disiplinin ilk yıllarında etkili olmuş gelip geçici bir fenomen yaftasına maruz bırakılmıştır (Kegley, 1993:131-146).

Ancak özellikle 1990'dan sonra disiplinin ilk yıllarına dair yapılan çalışmalarda temel soru, kimin dominant olup olmadığından çok, ilk büyük tartışmanın gerçek anlamda hayat bulup bulmadığına dairdir. Başta Schmidt ve Ashworth olmak üzere birçok isim, büyük bir tartışmanın yaşanmadığını ileri sürmüşler ve hatta daha ileri giderek İdealist/ütopist bir ekolün asla

oluşmadığını ve İdealist/ütöplast etiketin E. H. Carr'ın polemik amaçlı tezinin bir ürünü olarak ortaya çıktığını iddia etmişlerdir (Quirk&Vigneswaran, 2005:90). İdealist ve Realist bakış açılarının varlığını kabul eden bu isimler, disiplinin 1919'dan çok önce zaten şekillenmeye başladığını bu yüzden İdealizmin disiplinin kurucu unsuru olarak görülmesinin *mit* (Schmidt, 1998:437) olduğunu ve bu mitin disiplinin tüm tarihini ve bugünkü tartışmaları derinden etkilediğini de eklemişlerdir (Schmidt, 2002:13-14).

Ashworth'te yapmış olduğu ayrıntılı bir çalışma sonucunda, 1930 ve 1940'lı yıllar arasında disipline dair dergilerde örneğin Carr'ın ve Mitrany'nın sıklıkla yazdığı *International Affairs* dergisinde, L. Woolf'un editörlüğünü yaptığı *Political Quarterly*'de (sadece Carr'a cevap niteliğinde birkaç yazı vardır), *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, *Journal of Politics and Political Science Quarterly*'de ilk büyük tartışmaya dair neredeyse hiçbir şey yazılmadığını iddia etmiştir. Ayrıca Ashworth, iki savaş arası dönemi, İdealizm-Realizm tartışması zemininden okumanın, disiplinin iki savaş arası gerçek doğasını göz ardı etmemize yol açtığını da vurgulamıştır (Ashworth, 2002:44-48). Zira birçok kişiye göre zaten başta İdealistler olmak üzere geleneksel Uluslararası İlişkiler yazımının temel amacı, disipline özgünlük kazandırmak ya da disiplinin sınırlarını netleştirmek değil, barışı tesis etmek gibi pragmatik bir dürtü ile hareket etmektir (Kaplan, 1961:463). Fakat çıkış amacı ne olursa olsun ya da tartışmanın varlığı ne düzeyde sorgulanırsa sorgulansın bu durum, İdealizm ve Realizm paradigmalarının disiplinin kurucu tartışması niteliğine halel getirmez.

Uluslararası ilişkilerin açıklanmasında ve analiz edilmesinde, başta savaş olmak üzere birçok sorunun çözümünde kullanılacak reçetelerin neler olabileceği gibi temel konularda farklı bakış açılarına sahip bu iki paradigmanın aslında Grotius-Hobbes tartışmasından beri (Badie, 2001:253-255) sadece araçlar konusunda farklılaştıklarını söyleyebiliriz. Ulaşmak istedikleri noktanın da benzer olduğunu göz önünde bulundurarak, bu iki paradigma tek bir sepette toplanarak 'Gelenekselci' Uluslararası İlişkiler teorilerini oluşturmuştur. Aslında İdealistler ve Realistler kendilerini en başta öz olarak aynı kefeye koymasalar da, II. Dünya Savaşı sonrasında disiplin içerisinde ağırlığını hissettiren Davranışsalcılar kendilerinden önceki dönemi *Geleneksel*, bu dönemdeki çalışanları da *Gelenekselciler* olarak tanımlamışlardır. Aktör olarak ulus-devleti, zemin olarak Avrupa'yı, özerk bir alan olarak politikayı, metodolojik olarak da tarihsel analizi seçmiş (Denemark, 1999:43-76) olan bu iki 'ayrı' yaklaşımın ayrılıklarının görüntüden ibaret olduğunu söyleyen Davranışsalcılık, II. Dünya Savaşı sonrasında başlayarak yaklaşık 20 yıl boyunca disiplinin dominant paradigması olmuştur.

Ancak tüm eksikliklerine, teşhisçi, tanımlayıcı ve dış politika yönlü yazıma; (Cable, 1981:301-314) disiplin içinde kavramsal oydaşmayı sağlayamamış, disipline nüfuz etmiş siyaset felsefesi, hukuk, tarih ve sosyoloji ağırlığını yeterince temizleyememiş olmalarına, metodolojiyi göz ardı etmelerine (Ferguson&Mansbach, 1988:13); hepsinden öte II. Dünya Savaşı'na engel olmak bir yana, bu yolda ciddi bir duraklama bile yaratamamış olmalarına rağmen, İdealizm ve Realizm tartışması Uluslararası İlişkiler disiplini için en

azından hala tartışılan bir mit yaratmış, alanın öğrencileri için de pedagojik açıdan çok değerli bir miras bırakmıştır (Griffiths, 1992; Özlük, 2006:98).

Kaynakça

- Ashworth, Lucian M. (2002). “Did the Realist-Idealist Great Debates Really Happen? A Revisionist History of International Relations”, *International Relations*, Vol. 16, No. 1.
- Badie, Bertrand. (2001). “Realism Under Praise or A Requiem? The Paradigmatic Debate in International Relations”, *International Political Science Review*, Vol. 22, No. 3.
- Balleck, Barry J. Beer, Francis A. (1994). “Realist/Idealist Texts: Psychometry and Semantics”, *Peace Psychology Review*, Vol. 1, No. 1.
- Banks, Michael. (1985). “The Inter-Paradigm Debate”, *International Relations: A Handbook of Current Theory*, (ed), M. Light, A. J. R. Groom, London: Pinter Publishers.
- Booth, Ken. (1991). “Security in Anarchy: Utopian Realism in Theory and Practice”, *International Affairs*, Vol. 67, No. 3.
- Bostanoğlu, Burcu. (1999). *Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası; Kuram ve Siyasa*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Brooks, Thom. (2002). “Hegel’s Theory of International Politics: A Reply to Jaeger”, *Review of International Studies*, Vol. 28, No. 3.
- Brown Tindall, George. (1988). *America: A Narrative History Volume 2*, New York: WW. Norton Company.
- Bull, Hedley. (1981). “Hobbes and the International Anarchy”, *Social Research*, Vol. 48, No. 4.
- Bull, Hedley. (2001). “Theory of International Politics 1919-1969”, *International Relations: Critical Concepts in Political Science Vol. I*, (ed), Andrew Linklater, New York: Routledge.
- Burchill, Scott. (2001). “Liberalism”, *Theories of International Relations*, (ed), Scott Burchill, New York: Palgrave.
- Burchill, Scott. (2001). “Realism and Neorealism”, *Theories of International Relations*, (ed), Scott Burchill, New York: Palgrave.
- Burchill, Scott. (2005). *National Interest in International Relations Theory*, Gordonsville: Palgrave Macmillan.
- Burham, Peter. (2001). “Marx, International Political Economy and Globalisation”, *Capital and Class*, Vol. 75.
- Cable, James. (1998). “The Useful Art of International Relations”, *International Affairs*, Vol. 57, No. 2.
- Carr, Edward H. (1946). *Twenty Years’ Crisis 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations*, London: Macmillan.
- Carr, Edward H. (1999). *Milliyetçilik ve Sonrası*, Çev. Osman Akınhay, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cavallar, George. (2001). “Kantian Perspectives on Democratic Peace: Alternatives to Doyle”, *Review of International Studies*, Vol. 27.

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

Cozette, Murielle. (2004). "Realistic Realism? American Political Realism, Clausewitz and Raymond Aron on the Problem of Means and Ends in International Politics", *The Journal of Strategic Studies*, Vol. 27, No. 3.

Crawford, Robert M. (1998). "Political Realism in International Theory", *The American Political Science Review*, Vol. 92, No. 1.

Çalış, Şaban. (2008). *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri: Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim*, Ankara: Nobel.

Çalış, Şaban. Erdem Özlük. (2007). "Jeopolitik: Mekânın Siyasallaştırılması ve Süistimali", Zeynep Dağı, (ed.), *Uluslararası Politikayı Anlamak*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Dallek, Robert. (1991). "Woodrow Wilson, Politician", *The Wilson Quarterly*, Vol. 15, No. 4.

Denemark, Robert A. (1999). "World System History: From Traditional International Politics to the Study of Global Relations", *International Studies Review*, Vol. 1, No. 2.

Donnelly, Jack. (2000). *Realism and International Relations*, Cambridge: Cambridge University Press.

Dougherty, James E. Pfaltzgraff, Robert L. (1981). *Contending Theories of International Relations*, New York: Harper Row Publishers.

Doyle, Michael. (1986). "Liberalism and World Politics", *The American Political Science Review*, Vol. 80, No. 4, 1986, s. 1152.

Doyle, Michael. (1995). "Liberalism and World Politics Revisited", Charles W. Kegley, (ed), *Controversies in International Theory*, New York: St. Martin Press.

Doyle, Michael. (1999). "Peace Liberty and Democracy: Realists and Liberals Contest a Legacy", (ed), M. Cox, G.J. Ikenberry, *American Democracy Promotion*, New York: Oxford University Press.

Doyle, Michael. (2000). "A More Perfect Union? The Liberal Peace and the Challenge of Globalization", *Review of International Studies*, Vol. 26.

Dunn, Frederick S. (1948). "The Scope of International Affairs", *World Politics*, Vol. 1, No. 1.

Dunne, Andrew P. (1996). *International Theory: To the Brink and Beyond*, Westport: Greenwood Press.

Eralp, Atila. (1996). "Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm-Realizm Tartışması", Atila Eralp (ed), *Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Falk, Richard A. (1983). *The End of World Order: Essays on Normative International Relations*, New York: Holmes&Meier.

Falk, Richard A. (1989). "Normative International Politics: A General Introduction", *World Politics Debat(ed)*, (ed), Herbert M. Levine, New York: McGraw-Hill Book.

Farnsworth, David N. (1992). *International Relations: An Introduction*, Chicago: Nelson- Hall Publishers.

Ferguson, Yale H. Mansbach, Richard W. (1988). *The Elusive Quest: Theory and International Politics*, Columbia: University of South Carolina Press.

- Folker, Jennifer S. (2002). “Realism and the Constructivist Challenge: Rejecting, Reconstructing, or Rereading”, *The International Studies Review*, Vol. 4, No. 1.
- Forde, Steven. (1992). “Varieties of Realism: Thucydides and Machiavelli”, *The Journal of Politics*, Vol. 54, No. 2.
- Forde, Steven. (1998). “Hugo Grotius on Ethics and War”, *The American Political Science Review*, Vol. 92, No. 3.
- Fozouni, Bahman. (1995). “Confutation of Political Realism”, *International Studies Quarterly*, Vol. 39.
- Franceschet, Antonio. (2000). “Popular Sovereignty or Cosmopolitan Democracy? Liberalism, Kant and International Reform”, *European Journal of International Relations*, Vol. 6, No. 2.
- Franceschet, Antonio. (2001). “Sovereignty and Freedom: Immanuel Kant’s Liberal Internationalist Legacy”, *Review of International Studies*, Vol. 27.
- Gaubatz, Kurt Taylor. (1996). “Kant Democracy and History”, *Journal of Democracy*, Vol. 7, No. 4.
- Gavin, Francis J. (1997). “The Wilsonian Legacy in the Twentieth Century”, *Orbis*, Vol. 41, No. 4.
- Gismondi, Mark. (2004). “Tragedy Realism and Postmodernity: Kulturpessimismus in the Theories of Max Weber, E. H. Carr, Hans J. Morgenthau and Henry Kissinger”, *Diplomacy and Statecraft*, Vol. 15, No. 3.
- Goldberg, Harvey. (1953). “Jaurés and the Theory of International Relations”, *The Historian*, Vol. 16, No. 1.
- Goldfischer, David. (2002). “E. H. Carr: A Historical Realist Approach for the Globalisation Era”, *Review of International Studies*, Vol. 28.
- Griffiths, Martin. (1992). *Realism, Idealism and International Politics: A Reinterpretation*, London: Routledge.
- Grotius, Hugo. (2001). *On the Law of War and Peace*, Çev. A. C. Campbell, Kitchener: Batoche Books.
- Haas, Mark L. (1999). “Reinhold Niebuhr's Christian Pragmatism: A Principled Alternative to Consequentialism”, *The Review of Politics*, Vol. 61, No.4.
- Harrison, Ewan. (2002). “Waltz, Kant and Systemic Approaches to International Relations”, *Review of International Studies*, Vol. 28.
- Harrison, Wagner, R. (1994). “Peace, War, and the Balance of Power”, *The American Political Science Review*, Vol. 88, No. 3.
- Heckscher, August. (1994). “Wilsonianism: A Comment: Response to David Fromkin”, *World Policy Journal*, Vol. 11, No. 3.
- Herz, John H. (1950). “Idealist Internationalism and the Security Dilemma”, *World Politics*, Vol. 2, No. 2.
- Herz, John H. (1981). “Political Realism and Human Interests”, *International Studies Quarterly*, Vol. 25, No. 2.
- Hobden, Stephen. (1999). “Theorising the International System: Perspectives from Historical Sociology”, *Review of International Studies*, Vol. 25.
- Hobsbawm, Eric. (1999). *Kısa 20. Yüzyıl 1914-1991: Aşırıklar Çağı*, Çev. Yavuz Alogan, İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

Hollis, Martin. Smith, Steve. (1990). *Explaining and Understanding International Relations*, New York: Clarendon Press.

Holsti, Kalevi J. (1998). "Scholarship in An Era of Anxiety: The Study of International Politics During the Cold War", Tim Dunne, et al., (ed), *The Eighty Years' Crisis: International Relations 1919-1999*, (Cambridge: Cambridge University Press.

Howe, Paul. (1994). "The Utopian Realism of E. H. Carr", *Review of International Studies*, Vol. 20, No. 3.

Jaeger, Hans-Martin. (2002). "Hegel's Reluctant Realism and the Transnationalisation of Civil Society", *Review of International Studies*, Vol. 28.

Kaplan, Morton. (1961). "Is International Relations A Discipline?", *The Journal of Politics*, Vol. 23, No. 3, 1961.

Kavalski, Emilian. (2007). "The Fifth Debate And The Emergence Of Complex International Relations Theory: Notes On The Application of Complexity Theory to the Study of International Life", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol. 20, No. 3.

Kegley, Charles W. (1998). "The Neoidealist Moment in International Studies? Realist Myths and the New International Realities", *International Studies Quarterly*, Vol. 37.

Kegley, Charles W. Wittkopf, Eugene R. (1993). *World Politics: Trend and Transformation*, New York: St. Martin Press.

Kegley, Charles W. Wittkopf, Eugene R. (1996). *American Foreign Policy: Pattern and Process*, New York: St. Martin Press.

Keohane, Robert O. Nye, Joseph S. (1981). "Realism and Complex Interdependence", *Perspectives on World Politics*, (ed), M. Smith, R. Little, M. Shacleton, London: The Open University Press.

Keohane, Robert O. Nye, Joseph S. (1989). *Power and Interdependence*, New York: Harper Collins Publishers.

Keohane, Robert O. Nye, Joseph S. (1998). "Power and Interdependence in the Information Age", *Foreign Affairs*, Vol. 77, No. 5.

Kissinger, Henry. (1998). *Diplomasi*, Çev. İbrahim H. Kurt, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Kohn, Hans. (1955). *Nationalism; Its Meaning and History*, Princeton: D. Van Nostrand Company.

Kramer, Mark. (2001). "Realism, Ideology, and the End of the Cold War: A Reply to William Wohlforth", *Review of International Studies*, Vol. 27.

Lapid, Yosef. (1989). "The Third Debate: On the Prospects of International Relations Theory in a Post-Positivist Era", *International Studies Quarterly*, Vol. 33, No. 3.

Lebow, Richard Ned. Kelly, Robert. (2001). "Thucydides and Hegemony Athens and the United States", *Review of International Studies*, Vol. 27.

Legro, Jeffrey W. Moravcsik, Andrew. (1999). "Is Anybody Still A Realist?", *International Security*, Vol. 24, No. 2.

Lenin, Vladimir I. (1998). *Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı*, Çev. Muzaffer Erdost, Ankara: Sol Yayınları.

- Lenin, Vladimir I. (1998). *Kapitalizmin Son Aşaması, Emperyalizm*, Çev. Kenan Somer, Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları.
- Lijphart, Arend. (1974). “The Structure of the Theoretical Revolution in International Relations”, *International Studies Quarterly*, Vol. 18, No. 1.
- Lipson, Leslie. (2000). *Uygurlüğün Ablaki Bunalmaları: Manevi Bir Erime mi Yoksa İlerleme mi?*, Çev. Jale Ç. Yeşiltaş, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Little, Richard. (1999). “Historiography and International Relations”, *Review of International Studies*, Vol. 25.
- Loriaux, Michael. (1992). “The Realist and Saint Augustine: Skepticism, Psychology and Moral Action in International Relations Thought”, *International Studies Quarterly*, Vol. 36.
- Lynch, Allen. (2002). “Woodrow Wilson and the Principle of National Self-determination: A Reconsideration”, *Review of International Studies*, Vol. 28.
- Mayall, James. (1994). “Nationalism in the Study of International Relations”, *Contemporary International Relations; A Guide to Theory*, (ed), A.J. Groom, Margot Light, London: Pinter Publishers.
- McKillen, Elizabeth. (2001). “Ethnicity, Class and Wilsonian Internationalism Reconsidered”, *Diplomatic History*, Vol. 25, No. 4.
- Mearsheimer, John J. (2005). “E. H. Carr versus Idealism: The Battle Rages On”, *International Relations*, Vol. 19, No. 2.
- Mix, Dean A. Hawley, Sandra M. (1998). *Global Politics*, Belmont: West/Wadsworth.
- Moravcsik, Andrew. (2000). “The Origins of Human Rights Regimes: Democratic Delegation in Postwar Europe”, *International Organization*, Vol. 54, No. 2.
- Moravcsik, Andrew. (2001). “Liberal International Relations Theory: A Social Scientific Assessment”, *Weathead Center for International Affairs, Working Papers*.
- Morgenthau, Hans J. (1981). “Another Great Debate: The National Interest of the US”, *Perspectives on World Politics*, (ed), M. Smith, R. Little, London: The Open University Press.
- Morgenthau, Hans J. (1993). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York: McGraw-Hill.
- Morgenthau, Hans J. Thompson, Kenneth W. (2000). “A Realist Theory of International Politics”, Herbert M. Levine, (ed), *World Politics Debat(ed)*, New York: McGraw-Hill Book.
- Mowle, Thomas S. (2003). “Worldviews in Foreign Policy: Realism, Liberalism and External Conflict”, *Political Psychology*, Vol. 24, No. 3.
- Navon, Emmanuel. (2001). “The Third Debate Revisited”, *Review of International Studies*, Vol. 27.
- Osiander, Andreas. (1998). “Rereading Early Twentieth-Century International Relations Theory: Idealism Revisited”, *International Studies Quarterly*, Vol. 42.

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

Özlük, Erdem. (2006). *Uluslararası İlişkiler Disiplininde Gelenekselcilik Davranışsalılık Tartışması ve Çağdaş Uluslararası İlişkiler Teorilerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi.

Padelford, Norman J. Lincoln, George A. (1967). *The Dynamics of International Politics*, New York, The Macmillan Company.

Palan, Ronen P. Blair, Brook M. (1993). "On the Origins of the Realist Theory of International Relations", *Review of International Studies*, Vol. 19.

Panagakou, Stamatoula. (2005). "The Political Philosophy of the British Idealists", *The British Journal of Politics and International Relations*, Vol. 7, No. 1.

Pastusiak, Longin. (1969). "A Marxist Approach to the Study of International Relations", *East European Quarterly*, Vol. 3, No. 3.

Pevehouse, Jon C. (2004). "Interdependence Theory and the Measurement of International Conflict", *The Journal of Politics*, Vol. 66, No. 1.

Ponton, Geoffrey. Gill, Peter. (1989). *Introduction to Politics*, London: Basil Blackwell.

Porter, Brian. (2002). "Lord Davies, E. H. Carr and the Spirit Ironic: A Comedy of Errors", *International Relations*, Vol. 16, No. 1.

Quirk, Joel. Vigneswaran, Darshan. (2005). "The Construction of an Edifice: The Story of a First Great Debate", *Review of International Studies*, Vol. 31.

Reynolds, Charles. (1992). *The World of States: An Introduction to Explanation and Theory*, Vermont: Edward Elgar Publishing.

Rich, Paul. (2002). "Reinventing Peace: David Davies, Alfred Zimmern and Liberal Internationalism in Interwar Britain", *International Relations*, Vol. 16, No.1.

Robinson, Thomas W. (1969). "National Interests", James Rosenau, (ed.), *International Politics and Foreign Policy*, New York: The Free Press.

Rosecrance, Richard N. (2002). "War and Peace", *World Politics*, Vol. 55, No.1.

Rosgwald, Mordecai. (2005). "Idealism and Realism in Politics", *Modern Age*, Vol. 47, No. 1.

Rourke, John T. (2001). *International Politics on the World Stage*, Dushkin: McGraw-Hill.

Schmidt, Brian C. (1998). "Lessons From the Past: Reassessing the Interwar Disciplinary History of International Relations", *International Studies Quarterly*, Vol. 42.

Schmidt, Brian C. (2002). "Anarchy, World Politics and the Birth of a Discipline: American International Relations, Pluralist Theory and the Myth of Interwar Idealism", *International Relations*, Vol. 16, No. 1.

Scott, Shirley V. (2004). "Is There Room for International Law in Realpolitik?: Accounting for the US Attitude Towards International Law", *Review of International Studies*, Vol. 30.

Smith, Hazel. (1994). "Marxism and International Relations Theory", A. J. Groom, Margot Light, (ed), *Contemporary International Relations; A Guide to Theory*, London: Pinter Publishers.

- Smith, Tony. (1995). "A Wilsonian World", *World Policy Journal*, Vol. 12 No.2.
- Snow, Donald M. Brown, Eugene. (2000). *International Relations; The Changing Contours of Power*, New York: Longman.
- Sofka, James R. (2001). "The Eighteenth Century International System: Parity or Primacy?", *Review of International Studies*, Vol. 27.
- Spegele, Roger D. (1982). "Rediscovering Debates in the International Studies: Morton Kaplan's System Epistemology Revisited", *Theory and Decision*, Vol. 14, No. 3.
- Spegele, Roger D. (1987). "Three Forms of Political Realism", *Political Studies*, Vol. 35.
- Thies, Cameron G. (2002). "International Relations Theory: The Case of the Idealist–Realist Debate", *European Journal of International Relations*, Vol. 8, No. 2.
- Thies, Cameron G. (2002). "Progress, History and Identity in International Relations Theory: The Case of the Idealist–Realist Debate", *European Journal of International Relations*, Vol. 8, No. 2.
- Thompson, Kenneth W. (1966). "The Study of International Politics: A Survey of Trends and Development", William C. Olson, Fred A. Sondermann, (ed), *The Theory and Practice of International Politics*, New Jersey: Prentice Hall.
- Thompson, Kenneth W. (1982) "Unity and Contradiction in the Theory and Practice of International Relations", *The Review of Politics*, Vol. 44, No. 3.
- Tortola, Domenico. (2005). "Twenty Years' Crisis by Edward H. Carr", *Crossroads*, Vol. 5, No. 1.
- Trachtenberg, Marc. (2003). "The Question of Realism: A Historian's Review", *Security Studies*, Vol. 13, No. 1.
- Vasquez, John A. (1997). "The Realist Paradigm and Degenerative versus Progressive Research Programs", *The American Political Science Review*, Vol. 91, No.4.
- Viotti, Paul R. Kauppi, Mark V. (2001). *International Relations and World Politics; Security, Economy, Identity*, New Jersey: Prentice Hall.
- Yurdusev, A. Nuri. (2006). "Thomas Hobbes and International Relations: From Realism to Rationalism", *Australian Journal International Affairs*, Vol. 60, No. 2.
- Walt, Stephen M. (1997). "The Progressive Power of Realism", *The American Political Science Review*, Vol. 91, No. 4.
- Waltz, Kenneth N. (1967). "International Structure, National Force and the Balance of World Power", *Journal of International Affairs*, Vol. 21, No. 2.
- Waltz, Kenneth N. (1993). "Emerging Structure of International Politics", *International Security*, Vol. 18, No. 2.
- Waltz, Kenneth. (1996). "From Theory of International Politics", John A. Vasquez, (ed), *Classics of International Relations*, Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Welch, David A. (2003). "Why International Relations Theorists Should Stop Reading Thucydides", *Review of International Studies*, Vol. 29.
- Wendt, Alexander. (2001). *Social Theory of International Politics*, Cambridge: Cambridge University Press.

Uluslararası İlişkiler Tarihinin Yapısökümü: İdealizm-Realizm Tartışması

Widenor, William C. (1999). "Making the World Safe for Democracy: A Century of Wilsonianism and Its Totalitarian Challengers", *The Historian*, Vol. 61, No. 3.

Wight, Colin. (2002). "Philosophy of Social Science and International Relations", W. Carlsnaes, et al., (ed), *Handbook of International Relations*, London: Sage Publications.

Williams, Howard. (1996). *International Relations and the Limits of Political Theory*, London: Macmillan.

Williams, Howard. et al., (1993). *A Reader in International Relations and Political Theory*, Buckingham: Open University Press.

Williams, Michael C. (2005). *The Realist Tradition and the Limits of International Relations: Cambridge Studies in International Relations: No. 100*, Cambridge: Cambridge University Press.

Wilson, Peter. (1995). "Introduction: The Twenty Years' Crisis and Category of Idealism in International Relations", David Long, Peter Wilson, (ed), *Thinkers of the Twenty Years' Crisis*, Oxford: Clarendon Press.

Wolfers, Arnold. (1969). "The Pole of Power and the Pole of Indifference", James Rosenau, (ed), *International Politics and Foreign Policy*, New York: The Free Press.

Zimmern, Alfred. (1936). "The New Phase in International Affairs", *The Contemporary Review*, No. 150.